

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.
Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1 dinar.
Cena: za 1 mesec 4 Din, za 1/2 leta 12 Din, za 1/2 leta 24 Din.
Inserati se zaračunajo po dogovoru.

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

Mi in volitve.

Opetovano smo že poudarjali važnost in pomen sedanjih volitev, pri katerih gre za najvišje, to je za politično, kulturno in gospodarsko osvobodjenje slovenskega naroda izpod koruptnega in nasilnega jarma velesrbske buržuazije. To je naš najvišji cilj za bližnjo bodočnost, kateremu se mora podrediti vse drugo in katerega ne bomo opustili, pa naj nas poženejo današnji vlastodržci še desetkrat pred volivne skrinjice, kajti tudi delavstvo se predobro zaveda, da more doseči kaj trajnega v svojo korist izključno le v avtonomni Sloveniji. To nam dovolj jasno dokazujejo vsa zadnja leta, v katerih nam je reakcionarna velesrbska buržuazija s pomočjo naših »demokratov« in ob tihi asistenci socialistov izmutila prav vse povojne socialno-politične pridobitve, tako da smo danes v marsikaterem oziru na slabšem nego smo bili pred vojno. Tudi za delavstvo je edini spas avtonomna Slovenija, zato gremo k temu cilju roko v roki z vsakim, ki se iskreno bori za ta cilj.

To stoji, tega se delavstvo zaveda in tega se bo tudi držalo. S tem pa seveda nikakor še ni rečeno, da mislimo v boju za ta cilj zanemariti tudi naše posebne delavske težnje, obratno, posvečati jim hočemo čim največjo pozornost, kajti dobro se zavedamo, da je treba tudi našo bodočo slovensko avtonomijo tehnično skrbno pripraviti, sicer bi trpeli pri hitrem preobratu na istih zmedah, kakor jih občutimo še danes pri centraliziranju. Hočemo, da bodi avtonomna Slovenija pripravljena še pred revizijo ustave, zato bo slovensko delavstvo napelo vse moči, da se bo s prvimi padcem te vlade začela temeljita reorganizacija vse naše socialno-politične uprave in bo tudi poskrbele, da se odstranijo težkoče, ki so ovirale to delo ob priliki zadnje Davidovičeve vlade. Naše najnujnejše zahteve v tem pogledu bodo:

1. Na čelo socialnega oddelka v Sloveniji mora priti mož, ki bo imel za to mesto res potrebno kvalifikacijo, to je strokovno znanje ter srce in smisel za zahteve in potrebe slovenskega delavstva in njemu se mora poveriti že takoj čim najširše kompetence;

2. demokratsko-socialističnega paševanja po različnih socialnih institucijah, o katerem čivkajo že vrabci po strehah prav čudne stvari, mora biti takoj konec in se mora nemudoma izvršiti revizija imenovanj v tozadevnih svetlih in odborih v smislu pravičnega proporca in novi odbori morajo takoj izvesti volitve v te institucije, ki se jih danes demo-

krati s svojo socialistično pripravo boje kot vrug križa, zlasti velja to za bolniško blagajno in delavsko zbornico;

3. temeljita revizija sedanjih nevdržnih razmer pri bolniški blagajni, ki se mora takoj decentralizirati, prenehati mora biti denarni vir demokratskih bank in pribežališče demokratsko-socialističnih koritarjev;

4. urediti se mora takoj vprašanje posredovalnice za delo in vzpostaviti stanje, kakršno je bilo pred njeno centralizacijo;

5. izvesti vse zakonite določbe delavskega varstva, ki jih sedanji vlastodržci že toliko let sabotirajo in izdelati v to svrhu vse potrebne pravilnike;

6. Slovenci moramo dobiti tudi v socialnem ministru primerno zastopstvo in iz njega se morajo odstraniti vsi oni elementi, ki so sistematično upropaščali našo socialno politiko.

To bi bile prve in najvažnejše naše zahteve, ki jih mora izvesti že prva vlada in še pred revizijo ustave, kajti avtonomijo je treba tudi upravno poprej pripraviti. Ko bo izvršeno to, pridemo z drugim poglavjem, v katerem bo glavna točka revizija vseh dosedanjih soc. pol. zakonov.

Za te zahteve se bomo borili do skrajnega, ker so za nas življenjske važnosti, zato bo šlo slovensko delavstvo 8. februarja tudi strnjeno v boj s stranko, ki edina daje garancije, to je s SLS.

Politični pregled.

V ospredju evropskega zanimanja v preteklem tednu je stala Nemčija. V Nemčiji in Italiji se bije istočasno boj za demokracijo, za vlado ljudstva proti diktaturi, ki se pa bije tudi po drugih državah (pri nas), samo da ne tako izrazito. Kakor smo poročali že v zadnjem tedenskem poročilu, se je sestavila v Nemčiji izrazita desničarska vlada, ki je že razložila svoj program v parlamentu. V svojem programu obljublja, da se bo držala prav istih smeri, po katerih je vodil državo dr. Marx (centrum), bivši min, predsednik. Po debati je bilo glasovanje, pri katerem je dobila vlada z 246 glasovi zaupnico, 160 poslancev je glasovalo proti, 39 poslancev se je glasovanja vzdržalo. Zanimivo pri tem glasovanju je bilo to, da je del centra (nemška katoliška stranka) pod vodstvom dr. Wirtha glasoval proti zaupnici, čeprav ima centrum v tej vladi dva ministra. Že v zadnjem tedenskem poročilu smo omenili, da dr. Wirth in njegovi tovariši te vlade ne bo mogel podpirati, če bo ostal zvest svojim socialnim in demokratičnim načelom, ker katoličani nikakor ne morejo podpirati reakcije. Seveda se to podpiranje v mnogih deželah vrši. Pretekli teden je padla tudi vlada v Prusiji, ki je nemška zvezna država. Za zaupnico je glasovalo 121 poslancev in ravno toliko proti. Vlada je odstopila. Za sestavo nove vlade bo zopet jeziček na tehtnici centra, ki podpira lahko desničarsko kot levničarsko vlado.

Češka stoji zopet v proticerkvenem boju. Slovaški škofje so izdali okrožnico, ki je baje zelo protidržavna. Zanj so se izrekli tudi češki škofje. Sedaj je pa ogenj v strehi. Češki narodni socialisti, pod vodstvom Klofača, ki predstavljajo mnogo močnejšo stranko kot slovenski narodni socialisti, zahtevajo najodločnejši boj cerkvi.

Bolgarska. Bolgarski kralj Boris se ženi. Nahaja se v veliki zadregi. Ne ve, ali bi vzel romunsko princezino Ileano, ali italijansko 17-letno princezino Giovanno, ali pa 16-letno Beatrice.

Čile. Republika Čile je precej daleč od Eshaesije, zato nas njene revolucije malo brigajo. Prekucnili so staro vlado in sedaj bodo imenovali novo. Pa to ni zanimivo in tudi ni važno, ker se je to zgodilo v južno-ameriški republiki Čile in ker tudi pri nas vlade prekucujejo, oziroma prekucuje, zanimivo pa je to, da so jo prekucnili oficirji, ker jim stara vlada ni dovolila vmešavati se jim v politiko.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tobačnega delavstva.

Odbor tobačne skupine je po Jugoslovanski strokovni zvezi vložil na upravo monopola spomenico sledeče vsebine:

Upravi monopola v Belgradu.

Zveza tobačnega delavstva v Ljubljani vljudno prosi, da se novi pravilnik glede reguliranja delavskih plač in penzije začne dejansko izvrševati. Regulacija delavstva in pensionistov v tobačnih tovarnah je nujno potrebna, zato pričakujemo hitre rešitve.

Z velespoštovanjem

Vode Franja, Uršič Franja, predsednica, tajnica.

Takih in podobnih spomenic in prošenj smo že več poslali v Belgrad, pa gospodje pri monopolski upravi imajo gluha ušesa. Pri ogromnih milijonih dobička, ki ga imajo zlasti od ljubljanske tobačne tovarne, ne privoščijo delavstvu niti par drobtinic, ki padajo od te bogate mize. Ni jim mar, da hodi delavstvo razčepano po tovarni ter se za na cesto komaj za silo obleče; ne gre jim k sreči, da delavstvo pri tako majhni plači ter nezadostni hrani boleha in prezgodaj izgublja življenje, do katerega ima pač več pravice, kakor vsi tisti, ki se na račun njegovih žuljev bogato maštijo.

G. ravnatelj! Vi pa, ki ste očividce vse naše bede, podprite s svojim vplivom naše prošnje, saj zadovoljnost podložnikov naj bi bila čast gospodarja.

Zveza tovarniškega delavstva.

Redni letni občni zbor skupine Dol pri Ljubljani, ki je bil prvotno sklican na nedeljo 11. januarja, se radi nekaterih spornih točk ni dokončal in se je nadaljeval v nedeljo 25. januarja. Tedaj je bil zbor ob precejšnji udeležbi zelo živahen. Člani so po vsestranski

debatii prišli do medsebojnega sporazumljenja ter izvolili nov odbor, ki bo vsestransko skrbel za interese posameznega člana kakor celote. Po izčrpanju dnevnega reda je poročal zvezni tajnik tov. Lombardo, ki je v svojih izvajanjih orisal na eni strani pomen in važnost strokovne organizacije za delavstvo, na drugi strani pa nezavednost, malomarnost in egoizem, ki vedno bolj objema posameznega delavca. Iz njegovih izvajanj smo posneli, da v lastnem interesu nikakor ne smemo rušiti organizacije, temveč moramo še bolj delati kot do sedaj na to, da pridobimo še ostale tovariše, ki so zaradi nezavednosti mrzli do organizacije. S tem sklepom smo zaključili lepo uspeli občni zbor ter se podali na delo v upanju, da bo prihodnji občni zbor še bolj živahen kot so bili vsi dosedanjii.

Redni letni občni zbor skupine SZTD na Javorniku se vrši v nedeljo, dne 1. februarja ob 10. uri dopoldne v Katoliškem domu na Koroški Beli. Ker je občni zbor važnega pomena za naše nadaljnje uspešno delo v organizaciji, je pričakovati, da se istega sleherni član sigurno udeleži. Poroča delegat iz Ljubljane.

Usnjari. V usnjarski tovarni Indus d. d. na Vrhniki je bilo minulo leto odpuščenih več delavcev in pomočnikov. Organizacija ni mogla v tem oziru ničesar ukreniti, ker se je vodstvo izgovarjalo na stagnacijo v usnjarski industriji. Med odpuščenimi sta bila tudi dva naša odbornika, kakor tudi več zvestih članov naše organizacije. S tem je organizacija v naši tovarni precej trpela, zlasti pa še zato, ker ni pravega reda v organizaciji, odkar je bil odpuščen zadnji blagajnik. O tem nam poroča že večletni član in vnet odbornik sledeče: Vse tako kaže, da se bo morala organizacija po 15 letih svojega obstoja skoraj raziti. Vzrokov za to je več. Največji pa je ta, da se člani veliko premalo zavedajo važnosti in potrebe organizacije, brez katere bi se delavstvu še vse slabše godilo kot se mu godi sedaj, ko ima vendarle vsaj nekoliko zaščite v njej. Da bo gorenja trditve utemeljena, naj navedem samo nekaj dejstev, ki ovirajo delo in napredek v organizaciji. Če govorim odkrito, potem moram reči, da je denarja za vse druge stvari dovolj, samo za organizacijo ni par kronic mesečno. Če pogledaš v gostilno, vidiš delavstvo pri pijači, pri kartah in raznih drugih igrar, pri katerih razmetavajo denar, za strokovno organizacijo pa ni mogoče dobiti tistih par kronic od vsakega člana. Tovariši pa ne pomislijo, da v težkih časih in v času, ko jih bo kapitalizem najhujše izkoriščal, ne bodo šli iskati pomoči v organizaciji, katera edina jih more zaščititi in varovati prevelikega izkoriščanja.

Skrinjica SLS na Štajerskem je

1.

Nosilec kandidatne liste:

Dr. Anton Korošec

Skrinjica SLS na Kranjskem je

1.

Nosilec kandidatne liste:

Dr. Anton Korošec

Ali si član „I. delavskega konzumnega društva“, ki ima poleg petih prodajalen v Ljubljani tudi še trideset poslovalnic v raznih drugih krajih Slovenije?

nja od strani kapitalizma. Tovariši! Ker veste, da vam je v težkih časih priskočila na pomoč vedno le organizacija, je tudi sedaj vaša dolžnost in lastna korist, da storite tudi vi svojo dolžnost, katero imate do svoje organizacije, ako hočete, da bo organizacija živela in se naprej kot dosedaj borila za vaše interese. Če pa tega ne boste storili, potem pomnite, kdaj ste izgubili organizacijo, pomnite pa tudi, da bodo posledice za vas težke, bič, ki ga vihti nad vami kapitalist, bo vedno hujše padal po vaših telesih.

Zveza papirniškega delavstva.

Preska. Prejeli smo: Zvezi papirniškega delavstva v Preski, p. Medvode. Na prošnjo naslova od 12. t. m. v zadevi nesamovoljnega in ne po lastni krivdi izostalega delavca od dela sporočam naslovu v nastopnem: 1. Drž. zak. št. XXXVII (kos 69 ces. nar. od 19. III. 1916. v § 1154-b veli: »Delojemalec obdrži svojo pravico na izplačilo, če je on po najmanj 14 dnevem službovanju, radi bolezni ali nezgode, razmeroma kratki, toda ne teden dni prestopajoči čas zadržan od dela, brez da je to namenoma ali po lastni malomarnosti zakrivil. Isto velja, če on radi drugih važnih, njegove osebe se tikajočih vzrokov, brez svoje krivde ne more službe opravljati. Od doneskov, katere delojemalec za čas odsotnosti na temelju javno-pravne zavarovalnine dobiva, lahko službodajalec odtegne oni del, kateri odgovarja donesku skupnega zavarovalnega prispevka.« 2. Drugi odstavek gornjega sporočila drž. zak. se je s čl. 9. fin. zak. za 1. 1922—1923, št. 324 razglašen v Uradnem listu št. 105/22 od 9. X. 1922, izpremenil v toliko, da ima delodajalec zneske, ki jih prejema nameščenev v času, ko je zadržan, in sicer na podstavi javno pravnega zavarovanja, odtegniti v celoti od plače. Gornje naj se razlaga tako: 1. Delavec mora biti že 14 dni v podjetju zaposlen. 2. Zapreke (ozir. izostanek od dela) je morala nastati radi bolezni, nezgode ali pa tudi radi drugih važnih vzrokov, ki se tičejo samega (tako n. pr.: nabor, varuški posli pri sodišču, če delavski zaupnik vrši posle kot obratni zaupnik delavcev, če delavec vrši javnopravne funkcije, volitve, smrt v rodbini, porod ali momentana bolezen ali nezgoda v rodbini ali najbližjih sorodnikov pri drž. in drugih javnih uradih, ki ne plačujejo pričnine, če je bilo zaslišanje uradno na temelju zakona odredeno, razven v zasebno-pravnih zadevah, neobhodno potrebni opravi pri O. U. Z. D. (zdravniški pregled itd.), v kolikor se tičejo osebe zavarovanca in njegovega najbližjega sorodstva). 3. Zadržanje od dela ne sme delavec sam povzročiti. 4. Zapreka od dela ne sme presegati en teden (torej sme trajati le kratko dobo). 5. Vsekakor se je ozirati le na zamude delavne

časa, ki so stvarno utemeljene in ne pretirane. Pripominja se, da zgoraj navedeni slučajji, ki po tuk. mišljenju opravičujejo delavca, da more zahtevati odškodnino za zamujeni čas od delodajaleca, niso nikakor obvezni za redno obrtno sodišče, ki v konkretnem primeru event. more v smislu naved. zak. določbe z ozirom na posebnosti slučaja tudi v nasprotnem smislu naved. zak. določbe z ozirom na posebnosti slučaja tudi v nasprotnem smislu razsoditi. — Šef Inspekcija Dela. — Iz gorenjega sledi, da ima delavec in delavka, ki sta nujno zadržana od dela, pravico do polne plače in to največ za teden dni. Pripominjamo, da se gorenje v naših podjetjih ne izvaja ali pa v prav majhni meri. Delavstvo naj povsod zahteva, da se tudi v tem oziru napravi red. Delodajalci pa naj se tega drže, da ne bodo imeli sitnosti pri oblastvih.

Strokovna zveza rudarjev.

Zagorje ob Savi. Dne 18. t. m. se je vršil občni zbor Strok. zveze rudarjev. Občni zbor je posejil naš odlični bojevnik v boju za delavske pravice gosp. nar. poslanec Gostinčar. V jedrnatem govoru nam je razlagal pomen novega pravilnika o delavskem zavarovanju. — V odbor so izvoljeni tovariši: Vertovšek Alojzij, preds., Dolinar Leopold, podpr., Postržin Ivan, blagajnik, Pečnik Stanko, tajnik, Javoršek odbornik.

Društvo slovenskih organistov.

Kakšne so plače organistov? Podpisani sem služboval kot organist z plačo leta 1920: 60 mernikov žita, 200 l vina, 60 K v denarju in s štolnino, katera ni skoraj omembe vredna, ter užitek ene njive. Ker pa je bila tri leta suša, sem imel kot užitek suho slamo ali golo kamenje. Po vsakoletnem mojem dreganju sem vendar dosegel leta 1923 povišanje v denarju od 60 K na 600 K. Ta svota pa še ne krije predvojnih 40 K, katere je dobival organist potom konkurenčne obravnave, sklenjene leta 1913 na 10 let. Ker pa nihče ni hotel nič slišati o novem povišku in stalni ureditvi plače, sem rekel dne 1. julija 1924 z Bogom Dolenjci, ter se preselil na Štajersko. In tukaj je vse po starem, kakoršna je bila plača pred 10 leti, taka je sedaj razun štolnine. Samo kar imam jaz za kupiti, je po novi ceni uravnano. Silno važno in koristno bi bilo, da bi bili vsi štajerski in kranjski organisti organizirani v enotnem društvu, ter tudi redno plačevali članarino Jugoslov. strokovni zvezi, nakar bi se ista mogla tudi za naš stan potegovati in urediti naše težko življenjsko vprašanje. — J. W.

8. FEBRUARJA VSI NA VOLIŠČE ZA S. L. S.!

Prometna zveza.

Dr. Borko politični eksponent?

V tem smislu se je vršilo pred nekaj dnevi preklanje v nekaterih ljubljanskih dnevnikih. Železničarji bi imeli k temu pripomniti sledeče: verjetno je in tudi nič novega bi ne bilo, ako se gotova klika trudi v svoj politični voz vpreči tudi osebo, proti kateri nima do danes železničarstvo še prav nič oporekati. Kot železničarji konstatiramo le, da nezno je danes biti pošteni ravnatelj, ali pa uslužbenec državne uprave. Žalostno je, ako se zahteva, da ravnatelj, uradnik in uslužbenec državne uprave žrtvuje svoj ugled, svojo čast, svojo odgovorno službo in svoje pravice v ogabne namene onih ljudi, ki hočejo, da še tako pošten človek, pristaš ene ali druge politične stranke, mora, ako ne drugače, s silo služiti v njih politične namene. Vsem onim pa, po katerih zaslugi smo postali železničarji skoro popolnoma brezpravni, povemo, da ravnatelj dr. Borko je na svojem odgovornem mestu zato, da kot do sedaj, tudi vnaprej zahteva v izvrševanju železniške službe samo red in deli svojim uslužbencem po njegovi moči tudi pravice.

France Žužek:

Pojasnilo delavstvu ljubljanske arzenalske delavnice.

Ljubljana, dne 27. jan. 1925.

Ko sem včeraj čital v »Slov. narodu« poročilo o shodu Samostojne demokratske stranke v gostilni pri Kavčiču v Ljubljani, me je silno neprijetno dirnilo, ko sem iz poročila zaznal, da je povzel besedo na tem shodu tudi delavec iz artiljerijske radionice Dravske divizijske oblasti, g. Oblak, stanujoč na Gradu. »Narodovo« poročilo veli, da se je g. Oblak zahvaljeval g. ministru za šume in rude dr. Gregorju Žerjavu, ker da je edino on izposloval ljubljanski arzenalski delavnici naknadne kredite od ministrstva za vojno in mornarico, vsled katerega dejstva je to delavstvo zopet dobilo prepotrebno delo.

Ker se nahajamo sedaj v Ljubljani v najhujšem političnem boju, si nastopa g. Oblak ne morem razlagati drugače kakor tako, da je hotel s svojimi besedami primerno vplivati na svoje sotovariše, da bi dne 8. februarja volili kandidata samostojne demokratske stranke, g. dr. Ivana Mohoriča.

Vsled tega pa in zato, ker si kot bivši glavni tajnik Jugoslov. strok. zveze lastim pravico, da dokažem, da so bili naknadni krediti za arzenalsko

delavstvo od ministrstva za vojno in mornarico odobreni na predlog Jugoslov. strokovne zveze in ne na intervencijo g. dr. Gregorja Žerjava, si dovoljujem v naslednje priobčiti sledeča dejstva:

1. Takoj po osmi uri dne 3. novembra 1924 me je obiskal na stanovanju moj tovariš in mi povedal, da je ostalo okrog 70 arzenalskih delavcev čez noč brez kruha vsled dejstva, ker je vojna uprava potrošila že vse redne kredite iz proračuna za leto 1924/5. Ugotovil je, da je to delavstvo sicer organizirano pri Zvezi neodvisnih delavskih strokovnih organizacij, da pa je zanje nujno potrebna hitra akcija, ker so funkcionarji Neodvisnih strok. organizacij večinoma zaprti ter njihove organizacije večinoma razpuščene in brez vpliva na vlado.

2. Takoj nato sva odšla v barake arzenalske delavnice, kjer sva z delavstvom imela že ob 9. dopoldne daljši strokoven razgovor. Uspeh tega razgovora je bil ta, da smo sklenili, iti s posebno deputacijo k upravitelju artiljerijske delavnice dravske divizijske oblasti, od njega k Delavski zbornici za Slovenijo in od tu z enim zastopnikom od zbornice k velikemu županu g. Špornu. Po teh intervencijah pa naj bi se takoj napravile ekspresne vloge na pristojne oblasti.

3. Tako se je tudi zgodilo. Upravitelj arzenala nam je vsem skupaj popolnoma razjasnil položaj. Delavska zbornica za Slovenijo je vzela stvar takoj na znanje in zainteresirala za zadevo osrednjo delavsko zbornico v Belgradu. Bivši socialistični poslanec g. Kopač pa se je deputaciji pridružil in šel z nami k bivšemu velikemu županu g. Špornu. Ta je vso stvar takoj v celoti razumel. Obljubil je takojšnjo intervencijo. Dogovorili pa smo se, da delavstvo napravi ekspresne vloge na ministrstvo za vojno in mornarico, na ministrski svet in na ministrstvo za socialno politiko. V prvih dveh vlogah naj se zahteva odobritev naknadnega kredita za ljubljanski vojaški arzenal v najmanjšem znesku od 500.000 Din, v vlogi na ministrstvo za socialno politiko pa naj se zahteva primeren kredit za brezposelne podpore, ker delavstvo ni bilo od dela odpuščeno, marveč poslano samo na dopust, vsled česar mu ni pripadala zakonita podpora od Borze rada.

4. Še istega dne je Jug. strok. zveza pod št. 574/24 napravila vloge na vsa tri oblastva, kar jo je stalo Din 75 na kolkovinah in Din 9 na poštnini, skupaj torej Din 84. In to za delavstvo, ki ni prispevalo za JSZ niti vinarja in ki je bilo po vrhu vsega še organizirano v nasprotni strokovni organizaciji. To pa vsled tega, ker hoče krščansko socialistična delavska strokovna organizacija vedno in vsikdar pomagati celokupnemu delovnemu ljudstvu.

Ali kupuješ vse svoje potreščine pri I. delavskem konzumnem društvu?

Fliser Viktor:

Brata.

I.

Strojinovega Pepeta je položilo na postelj. Odkar je prišel iz ujetništva, ni bil več zdrav. Bolezen mu je stopila v ude in kašljal je. Gomazelo mu je po kosteh in krivilo členke, da je vsled bolečin grizel predeno odejo. S težavo se je obrnil. Kar premaknila se je razklopotana postelj. Vprl se je z rokama v njeno končnico, potegnil razbolele ude in sedel. Segel je z dolgo roko na drugi konec plahte in si jo previdno ovijal okoli gležnjev. Ječal je, tako ga je bolelo.

Dobra, skrbna Pavla je pristopila in pomagala. Nalahko je naravnala zgjavje in popravila rjuho, ki je lezla izpod odeje. Še star plašč je prinesla, da bi bilo bolniku gorkeje. Okoli vratu mu je napeljala debelo ruto, njeni scefrani konci pa so viseli tja čez križ.

Pol leta je že trpela Pavla, stregla možu, mu rahljala postelj, skrbela za

kurjavo in kruh. Prijazen obraz je dobil vdrine in njene ustne so nerodno šilile nad malo bradico.

Nikoli ni tožila. Z molitvijo si je preganjala slabe misli v nadi, da Pepe ozdravi. Z njo si je ustvarjala notranjo zadovoljnost. Kako ga je imela rada! Če se je samo zganil ponoči v postelji, jo je že zaskrbelo. Komaj je zakašljal, — že je bila pri njemu. Mehko ga je pobožala po obrazu in vprašala, jeli hudo...

»Pavla!« je zaječal.

»Ti je slabo?« se je okrenila.

»Ne bom dolgo,« je jedva izkašljaj.

»Pepe!« je zaprosila.

»V prsih me duši. Čutim, da bo konec. Težko sem živel, težko bom umrl... Smrt nič ne počaka, kadar pride. Pristopila bo, zamahnila, pa bom rešen... Mlad sem, a tako nadležen... E, žena s koso, pozno prihajaš! Čemu nisi dihnila vame, ko si žela po galiških poljanah? Ko si morila v karpatskih gorah, da je šla groza tja po ogrski ravnini! Čemu si me pustila? Zakaj si me pozabila, ko so drugi padali in umirali okoli mene, ko smo brodili po širokih rekah, ho-

dili po močvirnih stepah? Dobra si, toda kasna... Ko sem delal globoko v rovu, vrtal in streljal, bi bila prišla! Grob sem si izkopal. Ti bi me bila le zasula! Pokrit bi bil in pozabljen. Ko sem prezebal v Sibiriji, daleč od doma, prenašal zimo in glad, te ni bilo. Šele sedaj me daviš!

Pavla!« je dihnil loveč njeno desnico. »Umr! bom, veš!«

»Ne, nek« je tolažila in grabila s prsti po odeji.

»Bom,« se je branil in suho izkašljaj. »Vidiš!« Stegnil se je čez postelj in zarisal s koščenim prstom po steni. »Tukaj sem živel in rad bi umrl. Pa ne pusti! O brat!«, se je utrgalo v njem, — in omahnil je bled v ženino naročje!

II.

Strojinova domačija je bila najlepša v Potokah. Imeli so enonadstropno hišo, zidan hlev in gospodarskih poslopij za polovico potoških občanov. Pri Strojinovih si dobil najtežje vole in najlepše žito. Vino so pridelovali sladko, kot bi rastlo na vulkanskih tleh!

Vinograd na vrtovju je rodil grozdje, iz katerega so stiskali izvrstno pijačo. Kako je bil ponosen stari Stroj in na trtje! Spomladi, ko so grobali in kopali v vinogradu, je nadziral delavce in postajal pri kopačih, tu grajal, tam hvalil. Vsakemu je nalil iz vedra vina, da so se razmajali možem jeziki. Žuljave roke so stisnile krepke orodje in čvrsteje udarjale po zemeljskih plasteh. Starina je razgrevala.

V jeseni, ko so si trgači podajali brente, se je Gregorju kar smejalo. Cel teden je ostal v zidanici. V ogromne kadi so vsipali težke naprtče in mastili sladko zrnje. Zaškripala je oprášena preša in polnilo se je v sode... Majolika sladkega je šla od ust do ust... Zapeli so trgači in vriskali, da se je šlišalo v Potoke.

Strojin je bil vdovec. Dva sina mu je pustila žena, ko je umrla. Ker sta pa že hodila za plugom in stopala za živino, se ni več ženil. Po sestri je pisal in ta mu je gospodinjala.

Gregor je sivel, fanta pa doraščala. Starejšega Evgena, ki je tako nerad prijel za vile in si poiskal senco,

5. Dne 18. nov. 1924 je bila naša vloga od ministrstva za vojno in mornarico pod števil. A. T. Br. 17.655 že rešena. In sicer sledeče:

»Jugoslovensko strokovno zvezi, Ljubljana.

Vrača se prednje Vaše pismo, pošto je komandoma dodeljen naknadan kredit, te če se prema tome, u koliko može, zadovoljiti i potrebe artilerijske radionice dravske divizijske oblasti. — Po zapovesti ministra vojske i mornarice. Podpis nečitljiv.

6. Ker Jug. strok. zveza ni vedela za natančen naslov g. Oblaka, katerega smo smatrali od svoje strani za vodjo arzenalskih delavcev, smo poslali prepis te vloge in rešitve na tajništvo Zveze neodvisnih delavskih strokovnih organizacij, Karla Marksa trg 2, s prošnjo, naj o tem obvesti arzenalsko delavstvo.

7. Sele en teden po tem dejstvu, je »Jutra« prineslo prvo vest, da je v zadevi arzenalskih delavcev interveniral g. dr. Žerjav in da so delavci zopet začeli delati.

Ne bom raziskoval tu, koliko je g. minister Žerjav res interveniral, ker je to možno. Baš tiste dni je bila namreč padla Davidovičeva vlada, je bil upokojen g. Šporn in je delavstvo bilo prisiljeno znova intervenirati pri sedanjemu velikemu županu g. dr. V. Baltiču. Dejstvo pa je, da je ministrstvo za vojno in mornarico ugodilo vlogi JSZ in uradno rešitev doposlalo JSZ v Ljubljano, ne pa uredništvu »Jutra« in tudi ne g. Oblaku na Grad. Zato lahko rečemo, da gre zasluga, da ima ljubljansko arzenalsko delavstvo danes delo, Jugoslovanski strokovni zvezi, ne pa g. ministru dr. Žerjavu.

G. Oblak bi bil to moral dobro vedeti. Delavstvo pa gotovo ne bo tako nespametno, da bi vsled tega, ker se je zanj potegnila JSZ, metalo svoje kroglice v orjunsko skrinjico.

Krščanski socialisti »zaslug« ne devljemo na veliki boben. V to nas je — žalibog — prisilil nastop g. Oblaka na demokratskem shodu pri Kavčiču.

Kaj pa naše služkinje?

Večkrat se zgodi, da ta ali ona služkinja naleti na slabega gospodarja ali gospodinjo in posledica je, da se končno godi služkinji krivica. Stalistika nam šele pokaže, kako nečloveško postopajo nekateri gospodarji in gospodinje s svojimi služkinjami. Dokler je v službi in dokler potrpežljivo prenaša vsa bremena, ki jih ji nalaga gospodar, je dobro, ko pa služkinja ne more več prenašati bremen in krivic, pa se zgodi, kar bi bilo pričakovati samo še od poganskih gospodarjev ali gospodinj. Zato bi bilo umestno, da bi se kake stranke v nadalje ožigosale kar javno, da bi svet spoznal, kaj je še vse mogoče

storiti napram ubogi služkinji. Naveden naj bo en slučaj: služkinja, ki je že priletla in ki za svoje zvesto službovanje nima na starost drugega kot izmučene ude in žuljave roke, je služila zadnji čas v Ljubljani pri neki stranki okoli štiri mesece kot varovalka otrok za 600 kronsko mesečno plačo. Pozneje pa so to revo izrabili za vsa dela. Ker pa dotični gospod ni imel denarja, da bi plačal dogovorjeno plačo, je služkinja morala iti proč. Pri odhodu pa ji je gospodar ponujal za tri mesece samo 300 kron s pripombo, da ima toliko zadosti. Kaj naj mislimo o takem človeku? Takih in podobnih slučajev imamo kar veliko. Zopet drug slučaj: služkinjo začne gospodar obkladati z raznimi psovskimi tako, da jo imenuje z vsem slabim, samo človek ne. Služkinja pa odgovori samo eno besedo, in glej, zašunica močne moške roke prileti tako, da so posledice neizogibne. Kam naj se torej obrne užaljena in končno še tepena služkinja? K svoji organizaciji, da ji da svet za nadaljnjo postopanje proti takemu zverinskemu gospodarju. Prva inštanca je torej Poselska zveza, ki članicam v potrebi pomaga, da dobe zadoščenje in izgubljene pravice. Druga inštanca pa je mestni posredovalni urad, ki pokliče obe stranki k zaslišanju v svrhu dosege sporazuma ali pa nadaljnega sodnega postopanja. Ker je pa skoraj vedno tako, da zna toženec (gospodar) bolj spretno in učeno govoriti, se gospod, ki so v posredovalnem uradu za razsodnika, čestokrat nagnejo na stran gospodarja ali gospodinje. In zgodi se, da na ubogo služkinjo, ki ni izurjena v govoru, kričijo kar trije gospodje in potem ni čudno, da človeka zbegajo. Če pa se zgodi, da služkinja le trdi svoje in brani svoje pravice, takrat pa gospod, ki so za razsodnika, pokažejo neke papirje in pravijo: Tukaj notri je zapisano (namreč v zakonu), da ima gospodar pravico služkinjo poklicati vsako uro ponoči in jo sme porabiti za vse kar hoče. Dalje pravijo gospod, ki so na magistratu za razsodnika, da ima gospodar ali gospodinja tako pravico do služkinje, kot oče ali mati do svojih otrok. To je dobro. Toda gospod pa ne povedo, kakšne pa so po zakonu dolžnosti gospodarjeve do služkinje. To gospod rajši zamolčijo, ker, ako bi povedali, bi toženec (gospodar) slišal, da klobute po obrazu odraščene človeku ne dopuščajo noben zakon in so zato tudi kaznive.

Iz gorenjega je razvidno, da namesto kazni dobijo grešniki potuho. Potem ni čudno, ako se vedno bolj nečloveško ravna s služkinjami. Pripominjamo, da bomo vsako tako postopanje javno ožigosali z navedbo onega, ki bo s služkinjami grdo postopal. Služkinje! Ve pa se organizirajte v svoji organizaciji, ako hočete, da za Vas ne bodo uporabljali zakone, ki so za srednji vek ne pa za danes.

Vse odločno nastopite v boju proti tistim, ki Vam namesto plače odmerjajo klobute. Taki gospodarji naj si sami strežejo, da bodo vsaj spoznali, kakšno je Vaše delo!

Zakaj bomo glasovali?

1. Za svobodo;
2. za uresničenje ljudske volje;
3. za izvedbo socialne zakonodaje;
4. za pravico.

Skrinjica SLS v Ljubljani je

4.

Kandidat:

Dr. Anton Korošec

Namestnik:

Franc Terseglav

Dopisi.

Iz Viča. Odstavitev našega, od ljudstva izvoljenega, nadvse vnetega in skrbnega občinskega gospodarja župana g. Galeta, ki ga je s pomočjo intrig viških cekinovcev odstavil veliki župan dr. Vilko Baltič, je med viškimi prebivalci, posebno pa med delavskimi in revnimi sloji vzbudilo veliko ogorčenja in studa nad takim nesramnim početjem viške liberalne gospode. Ne bomo se spuščali v posamezna dela, ki so se izvršila pod županovanjem gospoda Galeta in ki so brez dvoma mnogo koristila občini in prebivalstvu. Pribijemo samo to, da je bil g. Gale po vojni prvi župan na Viču, ki mu je bil blagor občine res sveta dolžnost. Liberalna gospoda in njeni priveski pa nikakor ne morejo trpeti, da bi bilo ljudstvo zadovoljno, še manj pa to, da bi občinska blagajna razpolagala z lepo svoto denarja, ki bi se lahko uporabil za volivne namene. Viška liberalna frakcija je bila navajena gospodariti le pri prazni blagajni. Prejšnji župan g. Knez ni razmetaval denarja za občinske reveže in tudi ni skrbel za revne šolske otroke, pa kljub temu ni zapustil drugega premoženja v občinski blagajni kakor trideset tisoč »pufa«. Sedaj pa, ko čutijo ti gospodje, da ima občina okoli 1.300.000 premoženja, jih to silno boli in bi se na vsak način radi tega polastili. Za dosego tega so sklenili odstraniti gospoda Galeta in postaviti viški občini liberalnega gerenta. Ker je pa 8. februar že prav blizu, se Vičani tolažimo s tem, da čas obračunske poravnave ni več daleč. Viško delavstvo bo enkrat za vselej pomedlo to liberalno zalego ter za-

htevalo župana, ki mu zaupa, zopet nazaj.

Ljutomer. Dragi tovariš, premisli svoj revni položaj dobro in obenem preudari in se zavedaj svoje dolžnosti, katero imaš storiti, da zboljšaš svoj tako obupni položaj. Volitve so pred durmi in dobro premisli, kam da boš oddal svoj glas. Usoda tvoje položaja je odvisna v prvi vrsti od tebe. Zato se strnimo vsi skupaj ter oddajmo svoj glas v prvo skrinjico. Ta dan pojdemo vsi na volišče brez razlike. Nobeden naj ne ostane doma. Pokažimo se v resnici, da smo pravi možje in v bodoče potem lahko upamo, da se bo naš položaj v resnici izboljšal. — Viničar.

Tedenske vesti.

Velika tatvina. Na Marijinem trgu v Ljubljani je trgovki s kožami Ivani Šmalcovi dne 19. t. m. ponoči ukradel tat več dihurjevih kož, 40 lisičjih in 15 kož od kunic. Vrednost ukradenih kož se ceni na 32.000 Din.

Preprečen beg. Policija v Mariboru je na kolodvoru ustavila 14 letno deklico, ki je bila oblečena v moško obleko. Deklica je ušla staršem v Zagrebu in potovala v družbi nekega moškega in ženske. Njena spremljevalca sta policiji ušla in ker deklice noče dati nikakih pojasnil, smatrajo, da sta bila spremljevalca zvodnika. Policija je deklico oddala nazaj staršem.

Zasačen morilec. Meseca novembra lanskega leta je v Vidmu pri Krškem umoril in oropal 29 letni Josip Hercegov doma iz Karlovca tamkajšnjega posestnika Verdelj in njegovo ženo. Morilec je služil pri Verdelju pod napačnim imenom kot raznašalec mleka. Čez nekaj časa pogovori Verdelja, da je dvignil večji znesek iz hranilnice; naslednjo noč je s sekuro ubil Verdelja in njegovo ženo ter denar oropal. Pomagala mu je pri tem tudi njegova žena in odnesla iz hiše obleke in druge stvari. Sedaj so pa v Zagrebu aretirali Hercega in obenem zaprli tudi njegovo ženo. Herceg je umor priznal in orožnikom pokazal tudi kraj, kjer je svoji žrtvi pokopal.

Vsem, katerih se tiče! V Krekovem »Socializmu« beremo sledeče: »Neki belgijski poslanec pride po smrti pred sv. Petra. Sv. Peter ga vpraša, koliko da je naredil za delovno ljudstvo. Poslanec ne ve kaj odgovoriti. Vsled tega ga sv. Peter pošlje v vice za toliko časa, dokler ne bodo uveljavljeni vsi socialni zakoni, za katere on ni zadosti deloval, da bi bili sprejeti.« — Upamo, da se bodo gg. kandidati v s e h strank neprestano spominjali teh besedi...

Občni zbor društva za gojitev treznosti v Ljubljani. V nedeljo, 25. t. m., se je vršil na tukajšnji realki pod predsedstvom g. inspektorja dr. Katičiča II. redni občni zbor. Vsa poro-

Ali veš, da ima zadruga poleg raznih vsakdanjih potrebščin tudi najcenejše in najboljše oblačilno blago, poleg tega pa še 3% popust?

je dal v šole. Pepetu, katerega ni ugnalo delo, je namenil domačijo. Tako se je zdelo, da bo vsem prav.

Evgenu ni bilo za učenje. Vesel je bil, da se je ognil očetovih nauk in trdega dela. Mesto da bi gledal v knjigo, je našel cigarete in škilil za kratkokrillim svetom. Po noči pa je napajal Strojnov sin žejno študentsko družbo. Pijan se je zibal domov, kričeče pel in rogovilil z ženskami.

Oče je stresal možnjo in pošiljal desetake. Bog ve, koliko jih je odtrfotalo. Pa je prišlo pismo, kako je s fantom. Po palico je segel mož, ko se je praznje oblekel. Gnalo ga je v mesto. Obredel je vrsto hiš in preromal vrsto vijugastih stopnic, predno ga je našel.

Trije kuštravi so sedeli za okroglo mizo. Evgen je mešal karte, ostala sta srkala iz poliča. Pa je udarilo po mizi in padlo po plečih, da so se spogledali gostje.

S tako vnejo je mahal stavec, da je razpolovičil gorjačo. Spustil je grčevko in segel po sinovih kodrih. Cele šope je ruval in besnel.

Razmršenec je poizkusil uiti skozi vrata, pa ga je dohitel oče in osuval. Pograbil ga je za grivo, ter potegnil na prosto. Učenja je bilo konec.

Doma je peljal študenta v hlev, mu pokazal kidovnik in obrnil toporišče, če ne bo priden. »Ker nisi hotel dobro, pa imej težavno,« je godrnjal, ko je zapiral za seboj.

Evgen je prevrgel dvakrat gnoj in nič več. Vile je zapičil v kup, legel v steljo, segel v žep in tupal, če je kaj okroglega. Nekaj mu je prišlo med prste. Vstal je, izginil za vogalom.

Vlekel se je k Čumru v Grapo, naročil vina in pil. Postrežni krčmar mu je polnil kozarce, katere je Evgen praznil kot drvar. Pijan se je naslonil na mizo in prespal noč.

Ježil se je oče drugo jutro in poiskal bičevnik. Toda fanta ni nič krotilo. Skrčil je pest in nameril očetu. Pa je pristopil Pepe in grozeče stresal brata. Oče je odprl na široko vrata in pahnila sta ga na cesto, da se je opotekel na kamenju in padel.

Evgen je izginil iz Potokov. Gregorju ni bilo žal študenta. Obljubil je, da mu ne pusti vinarja in ne da kosa

kruha, če bi ga bil še tako potreben. Sveženj njegovih bukev je nesel v peč in naredil križ čez tisto kvarno učenost.

Preteklo je nekaj let. Upognil in postaral se je Gregor. Rad bi bil preložil gospodarstvo na sina, pa je čakal, da odsluži tista dva meseca, ker so ga »odbrali«. Namignil je Pepetu, naj se ozre za nevesto, da bo vse ob enem, ko pride od vojakov.

Za Čudnovno Pavlo se je ogrel Pepe, in oče ni nasprotoval. Saj je vedel, da je ponižna in pridna. »K hiši res ne bo prida prinesla, pa bomo že izhajali,« je pravil godrnjavi sestri.

III.

Na Jakobovo nedeljo je bila mobilizacija. Šli so mladi in stari, očetje in sinovi. V vrtinec nemira in pokolja je potegnilo tudi Pepeta. Z drugimi je odhajal, z drugimi jokal, ko se je poslavljaj.

V Ljubljani so ga preoblekli. Siv plašč so mu dali, razparano bluzo, ohlapne hlače in potlačeno kapo. Da ne dobi žuljev, je tolkel po dvorišču

domobranske vojašnice v svojih čevljih. Trdo je udarjalo po težkem tlaku. Tu so se šolali bataljoni za cesarja, za domovino, za pogin...

Pripogibali so se, dvigali, suvali, napadali in umikali neizkušeni fantje in resni možje. Zarela so lica v ognju neizprosne odločnosti. Ponoči so se tlačili po tesnih sobah, valjali po ušivi slami, peli in molili...

Prišli so novi. Polne so bile ceste, polne gostilne. Potočilo se je vina in solz...

Po kolodvorski ulici je stopal prvi pohodni bataljon. Obstale so ulice in pomilovale reveže... Vsulo se je cvetja, pozdravov na odhajajoče. Lovili so šopke, zatikali za jermenje, v puškine cevi in odzdravljali. Mahali so s kapami in obetali, da se vrnejo. Trobentač je zatrobil in zadaj nekje se je oglasil zvon. Zapel jim je na domači zemlji, ker jim na tuji ne bo mogel...

Pred kolodvorom se je zgostilo. Pomešale so se žene med može, očetje so stiskali sinove. Zaplakale so neveste in otroci so poljubljali starše. (Dalje prih.)

čila so se po malih opombah soglasno sprejela, istotako so se sprejela tudi pravila za podružnice in sprememba dosedanjih pravil. Predsednikom je bil soglasno izvoljen dr. Katičić. Izvolil se je tudi ostali odbor. Iz raznih izvajanj je razvidno, da se zanimanje za abstinenčno gibanje čimdalje bolj širi in to posebno med dijaško mladino.

Nesreča pri stroju. V Ločah pri Konjicah je stroj za rezanje sena odrezal roko pri laktu 19 letnemu Alojziju Banu. Nesreča se je dogodila na ta način, da se je izdril ročaj iz kolesa s kosami, vsled česar je roka zdrknila pod koso. Ker je gonil stroj z veliko silo, mu je roko v trenutku odrezal.

Odkje draginja? Če premislimo sledeče, nam mora biti kmalu jasno: Delniška hranilnica v Novski ima glavniice 25.000 Din, rezerve 38.039 dinarjev, vlog 659.951 Din in dobiček znaša 18.603 Din. Če vpoštevamo glavniice z 25.000 Din in rezervo z 38.000 Din, znaša to 73.000 Din. Dobitek od tega pa znaša 18.603 Din, kar pomeni po odbitku vseh upravnih stroškov nad eno tretjino čistega dobička od lastnega kapitala. Takele gobe povzročajo bolezen draginje z ogromnimi obrestmi. Ta primera je sicer mala, vendar nam kaže rak-rano sedanje draginje.

Prosveta.

Našim Krekvcem!

V času, ko se vrste delovnega ljudstva bore za vsakdanji kruh, ko tovarniški delavec more z največjim trudom zaslužiti si samo najnujnejše življenske potrebščine, ko mali kmet in obrtnik delata od zore do mraka, v trudu in znoju za svoj obstanek, se šopiri kapitalizem s svojo mogočnostjo in vsak dan bolj pritiska na vse sloje nižjega ljudstva. Vlada brezdelje, razkošje in rabsipnost in množi se revščina in trpljenje. Vse to se vrši po načelu kapitalističnega družabnega reda, ki ne pozna meje med krivicom in pravico. Močnejši vladaj, slabejši podleži in trpi!

Vse to je že videl naš dr. Krek pred dobrimi 30 leti in kot krščanski duhovnik, katerega mesto je med trpečim in delovnim ljudstvom, je stopil neustrašeno v vrsto zadnjih in jih organiziral k samoobrambi. On je dobro vedel, da si mora delovno ljudstvo samo pomagati v boju proti krivicnemu družabnemu redu tako za vsakdanji kruh v skupni strokovni organizaciji in v javnem političnem življenju v svoji »Delavski zvezi«. Iz te Krekove ideje se je rodila naša krščansko-socialna mladinska organizacija, ki nosi ime po njem, to je »Krekova mladina«.

Krekovi! Družabnemu redu dati zopet za podlago pravico, to je naša naloga. Delovno ljudstvo naj ne bo samo objekt izkoriščanja in izmozgavanja ter nositelj siromaštva in pomankanja po volji kapitalistov. V družabnem redu mora zavladati načelo: za pošteno delo tudi pošteno plačilo!

To je Krekova ideja in to uveljaviti je Vaša naloga. Velika in težka je ta naloga. Zato pa mladi »Krekovi« na delo neustrašeno v boj proti vsem krivicam, kakor je pred tridesetimi leti šel nositelj Vaše ideje. Zbirajte vso mladino v svoj krog, da bodo Vaše vrste, ki ste avantgarda

krščanskega socializma, nepremagljive. V vsek delavskih borbah morajo odslej stati na prvem mestu naši mladi delavci in zastavo krščanskega socializma morajo odslej nositi v vse boje naši Krekovi.

Iz centralne pisarne. Vsem podružnicam sporočamo sledeče: Glede 10% davka pri igrah smo potrebno ukrenili in upamo, da bo v najkrajšem času urejeno, kar pošljemo podružnicam, katere še nimajo uradnega obvestila, da so iste proste za 10% davka.

Nadalje naročamo podružnicam, da naj naznanijo centrali imenik članov in članic. Glede statističnega pregleda članstva nismo mogli urediti še glavno matično knjigo, ker nam niso vse podružnice poslale zahtevanih podatkov. Sporočamo podružnicam, da se naj ravna po zadnji okrožnici in prosimo, da naj isto uredijo v kolikor jim je mogoče.

Seja centralnega odbora »Krekove mladine« se vrši dne 31. t. m. v društvenih prostorih na Starem trgu št. 2/I. Vabijo se vsi člani načelstva. Predsednik.

Celje. Po zastopstvu Krekove mladine, ki je prisostvovalo sestanku za sprejem in obilen obisk Glasbene matice mariborske, katera priredi na Svečnico v Celjskem domu glasbeno pevski koncert, so vabljeni vsi člani in članice Krekove mladine, da se ga po možnosti udeležijo. — Odbor.

Krekova mladina v Štorah vpri-zori v nedeljo dne 15. februarja 1925 v Celju v Narodnem domu igro »Don Fernando«, strah Avstralije. Opozarjamo tovariše in prijatelje na to našo prvo prireditev podružnice v Štorah.

Ljutomer. Dne 22. februarja imamo ustanovitev »Krekove mladine« v Ljutomeru. Za ta dan pričakujemo prave ljubitelje Kreka, kateri nam bodo začrtali pravo smer in obenem zbudili živo zanimanje, da bomo lahko rekli: mi se v resnici zavedamo in skrbno delamo po zgledu dr. Janeza Ev. Kreka.

Socialni vestnik.

Brezposelnost v Italiji. V oktobru leta 1923 je bilo v Italiji brezposelnih 180.000, lanskega leta v oktobru pa 115.000 delavcev.

Gospodarstvo.

Cene v Ljubljani. Zadnje soboto so bile na ljubljanskem trgu sledeče cene: goveje meso kilogram 20—25 Din, teletina 25—30, svinjsko meso 25—30, slanina 25 Din za kilogram; jajca komad 1-25—1-50 Din, mleko liter 3 Din, jabolka 3—6 Din, krompir 1-75 Din kilogram.

Produkcija premoga v Sloveniji meseca novembra 1924. V mesecu novembru 1924 je bilo nakopanih v Sloveniji 168.926 ton premoga.

Carinski dohodki v naši državi so znašali koncem decembra lanskega leta 50.091.232 Din.

Koliko se pridelava v Jugoslaviji vina? Jugoslavija je predvsem poljedelska država, ter prideluje poleg poljskih pridelkov tudi vino. Morda bo zanimalo naročnike in čitatelje »Pravice«, če jim podamo nekoliko statističnih podatkov o pridelovanju vina v naši državi. Po poročilih se

nahaja naša država glede pridelovanja vina v Evropi na tretjem mestu, in sicer takoj za Portugalsko z približno tremi milijoni hektolitri. V Srbiji obsegajo vinogradi 33.879 hektarov površine in 400.000 hl pridelka, v Bosni in Hercegovini 6.640 ha in 60.000 hl pridelka, v Dalmaciji 82.282 hektarov z en milijon hektolitrov pridelka, v Hrvatski in Slavoniji 47.754 hektarov in 650.000 hl, v Vojvodini 63.421 ha z 400.000 hl in v Sloveniji 39.168 ha in 700.000 hl pridelka. Po teh številkah se nahaja v naši kraljevini okoli 250.000 ha vinogradov, kar znaša približno eno stotino skupne površine naše države, na kateri se pridelava tri do tri in pol milijonov hektolitrov vina. Na enega človeka pride torej (če odbijemo muslimane, ki vina ne pijejo) približno 30 litrov vina. V ta račun se stavi 10 milijonov ljudi.

Razno.

Poizkušen samomor 15 letnega dijaka. V bližini Osjeka so 20. t. m. našli na progi nezavestnega 15 letnega Ivana Djakovića. Vlak mu je odrezal desno nogo do členkov. Djaković je obiskoval 4. gimn. razred v Osjeku. Iz pisem, ki jih je pustil, je razvidno, da je hotel napraviti samomor, ker mu je zdravnik izjavil, da je jetičen.

Kravo maščevanje za nezvestobo. V vasi Vrevice pri Smederevu sta si bila dobra kmetski sin Dragutin Pantolić in Leposava Radojičić. Dragutin je pa moral še k vojakom in Leposava mu je prisegla, da mu ostane zvesta. Pa je prisego kmalu prelomila in ko se je zadnji čas Dragutin vrnil domov, je zvedel o nevesti nelepe reči. Razburjen je hitel do nje in ji očital nezvestobo. Leposava se mu je pa smejala. Dragutin seže tedaj v žep po ročno granato, jo zažge in položi k nogam. V tem pa trdo drži Leposavo, da ne more ubežati. Čez nekaj hipov se je granata razpočila in Dragutina ubila na mestu, Leposavo so pa umirajočo odnesli v bolnišnico, kjer je naslednji dan umrla.

Zločinec skočil z drvečega vlaka. Roparja Lazarja Čošića, ki je bil obsojen na 14 let zapora, so odpravili iz Broda v Mitrovico. Obsojenec pa je med vožnjo skočil skozi okno z vlaka in ušel.

Štrajk na Reki. Delavke v reški tobačni tovarni so pričele štrajkati. Tovarno so zaprli.

Dva Slovenca zgorela v Ameriki. Marko Bajuk, doma iz Radovice pri Metliki, je imel v Crested Butte, Colo, kjer je velika slovenska naselbina, svoj dom. 25. decembra je nastal kar naenkrat požar v njegovi hiši. Ker bi rad rešil nekaj stvari, je skočil še enkrat v hišo. Ker ga ni bilo nazaj, je skočil za njim njegov 23 let stari sin Martin. Toda nobenega ni bilo več nazaj. Za njima je skočil še drugi sin Anton, ki pa se je vrnil smrtno-nevratno opečen.

Smrt generala. V vasi Čemčurin v guberniji Pskov je umrl general Kurpatkin, poveljnik ruske armade v rusko-japonski vojski.

100.000 belgijskih hiš je bilo porušeni v času svetovne vojne. Do 1. januarja 1925 je bilo na novo zgrajenih že 95.000.

Ženska volivna pravica v Franciji. Francoski zbornici je bil predložen predlog, da naj se dovoli ženskam

aktivna in pasivna volivna pravica pri občinskih volitvah. Pričakuje se, da bo predlog čimprej v zakonjen.

Posnemajte! V št. 8. meseca novembra l. 1799 izišlih »Novicah« piše Valentin Vodnik sledeče: »Vzoren bogataš. En premožen mestnan v Idriji pokaže, kaj lubezen proti vbogim svetuje. Per ženitvanji enega svoje žlahte je povabil v svate 39 vbogih, kateri so v Idriji iz vbogih kase preskrbljeni; svatje inu vbogi so bili mogočno gostovani, inu po verhi tiga so premožniši svatje vbogim na mizo stregli. Godilo se je 4. dan tiga meseca. Poslušavic pojdi inu sturi takol« — Ta slikica nam kaže, da je bilo svojedobno med ljudmi mnogo več smisla za siromake, kakor v današnjem prosvitljenem času. Bilo je več krščanstva!

Telefon. »En morski oficir (v Parizi) je iznešel isrečene besede tako daleč glasiti koker daleč oče. Glas rečene govornice preleti v eni minuti 10 angleških mil.« — Novice, 1800, št. 44. — Ta notica nam dokazuje, da so se znanstveniki že davno pred iznajdbo modernega telefona bavili s takimi vprašanji.

Inserirajte v „Pravici“!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopisniku iz R. Vašega dopisa ne moremo priobčiti, ker je preveč osebno. Povemo pa isto v enem tozadavnem članku.

Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico

r. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih

V Ljubljani, Mesni trg 6.

Telefon št. 9.

Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje

najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. — Izvenljubljanskim vlagateljem so na razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikakih stroškov.

Jamstvena glavniica nad 10.000.000 Din.

PODRUŽNICE:

Bled, Celje, Djakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split in Šibenik.

TELEFON: št. 470 in 57.

Račun poštno-ček. zavoda za Slovenijo št. 11.945, za Hrvatsko št. 39.000.

Pooblaščen prodajalec srečk Državnerazredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. V LJUBLJANI

Miklošičeva cesta 10 (v lastni palači nasproti hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene šrambe za vrednote, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge na tekoči račun in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din. — Vloge nad 125.000.000 Din.

AMERIŠKI ODDELEK:

Direktne zveze z ameriškimi bankami. Glavni korespondenti: American Express-Company, 65 Broadway, New York, ter njene podružnice in agencije po vseh večjih mestih Združenih držav, Anglo South American Bank Ltd., London, ter po važnejših mestih južne Amerike, Commercial Bank of Australia Ltd., London, ter po vseh važnejših mestih Avstralije in Nove Zelandije, National Bank of South Africa, London, Pretoria.

Urejevanje ameriškich zapuščin.